

MILBACHER RÓBERT

Léleknyavalyák

*– avagy az öngyilkolás s egyéb
elveszejtő szerek természetéről*

Egy

Ha most az embervizsgáló végigtekint az emberiség vérkönnyel áztatott és keserű verejtékkel beszennyeztetett vándorútján, mit a történetbűvár a *világ* történelmének szeret állítani, mintha legalábbis nem az ember, hanem a világ beszélne annyi fájdalom és sóhajban, aztán e sokat szenvedett nemzet még be sem forrt sebeire vet egy pillantást, bizony megcsalódik előzetes várakozásában. Arra a tüneményre, mit az elmúlt esztendőök során szemünk elé bűvölt a kíméletlen Sors, nehezen tudna magyarázatot adni a tudománya megszokott szerszámaival a pszichológ.

Mert mivel is lehetne megindokolni, hogy azokat a férfiakat, kiket két esztendő előtt még a csatatér halál-szántotta mezején ért a tavasz meg még a nyár is, most mezei szorgalmatosságaik és családi tűzhelyeik mellett, kit-kit nyugalomba visszahúzódva lelhetünk föl újra, mintha mi sem történt volna. Mintha nem vesztette volna el testvér a testvért, apa a fiát, mintha a két esztendő óta most újra feltört ugart nem áztatta volna annyi honfivér. Ki tudja, talán csak hogy zsírosabb legyen a föld, s rajta dúsabb a termés. Ki a megmondhatója, talán tényleg az az Isten rendelése a világnak ebben a zugában, hogy az időről időre vérrel öntözött föld képes csak bőven termő gabonával táplálni a megannyi eljövendő életet.

Mert hogyan lehetséges az, tehetni föl a kérdést, hogy a már-már önmaga meggyilkolásáig felizgatott nemzet, mint egy varázsvessző suhintására, újra a bölcs önmérséklet és józan nyugalom állapotában éldeli mindennapjait? A fényűző kastélytól az egyszerű pór kunyhójáig nem található egyetlen forrongó keblet, egyetlen bosszútervet szövögető elmét. A vért túlzásig hevítő, a velőt megrendítő, az idegeket pattanásig feszítő rajongás egy csapásra tovatűnt, mint valamely forróhideg lázálom, és helyébe a nép bölcs számítása és characteri nyugalma költözött. Mert ilyen ez a nemzet, ha fölhevíti testét igazságtalan sérelem, vagy éppen ábrándos demagógok felelőtlen ígéretei, képes önmaga feláldozásával kiállni a jó ügyért, vagy követni a lángoszlopot, melyet az Úr ez vagy amaz próféta képében látszék elébe állítani, de aztán ugyanolyan könnyen talál vissza – akár mert sérelmét orvosolva célját elérte, akár mert kitapasztalta prófétáinak hamisságát – a józan okosság útjára.

Mert ilyen nehezen kiismerhető ez a nemzet és ilyen makacsul önfejű ez a nép, hogy még a pszichológ tudománya is megáll szemlélve jelleme sajátlagos káprázatát.

Így történhetett meg azon jelenés, hogy annak a bizonyos második esztendőnek az amúgy mégiscsak szomorúságtól borongós ősze sem hozza semmi olyast, amiről aztán később megemlékezhetek volna az emberek. Sem jót, sem rosszat, bár ha őszinték akarunk lenni magunkhoz, egyszerűen azt kellene mondanunk, hogy semmiféle változást. (Mert igazán csak ezek maradnak meg a hálátlan utókor emlékezetében, a csapások vagy diadalogok, nem az eseménytelen hétköznapiak, mit a világ boldogabbik felébe születettek egyszerűen csak

éleletnek hívnak a maguk nyelvén.) Így aztán nem csupán az emlékezésre nem adott okot semmi, de igazság szerint a felejtésre sem. Mintha vékony és opálosan át-tetsző, nyálkás hártyával vontatva volna be az idő a múltat, sajátos fénytörésben torzítván mindent, mi megtörtént, és ködképként láttatva mindent, mi megtörténhetett volna.

A levelek persze megsápadtak a fákon most is, aztán egyik a másik után először csak lassan, szinte észrevétlen pergett alá a bágyadt napfényben, hogy aztán majd egyetlen hideg éjszakán lehulljanak egyszerre mind – mintha csak valaki megelégné ezt a lassú és hosszadalmas haldoklást –, újra ugyanúgy, mint mindig, amióta egyáltalán számon tartá bárki is ezt a pompázatos és szemérmetlen haláltáncot. Hogy aztán újra ráboruljon az amúgy tetszhalálából éledező városra a tél beállta előtti csönd, várván a havat, s akárhogy is szépítgetnénk, vele együtt a sokakat beárnyékoló halált.

Pedig akkor már régóta szóbeszéd tárgya volt városszerte, úgy is mondhatnók, ha ragaszkodni akarunk a tényekhez, márpedig azzal a feltett szándékkal ragadtunk tollat, hogy semmit hozzá ne tegyünk vagy el ne vegyünk a történetekből, hogy bizony afféle nyílt titok vala, amiről csak az nem vett tudomást, aki végképp nem törődött a bűvópatakként azért mégiscsak csordogáló társasági életnek sem az apró-cseprő, sem pedig a jelentékenyebb eseményeivel. Mert igazából akkoriban számosan akadtak olyanok, kik végképp elveszték érdeklődésüket minden iránt, még – ki kell mondanunk, bár semmiképpen sem szeretnénk igazságtalanul ítélni senki felett – kétségek közt

hányódó embertársainak sorsa iránt is. És bizony ezekben az időkben sokan azt választották mintegy önvédelem gyanánt, s hogy ne lássák a szemük előtt beálló feltartóztathatatlan változásokat, hogy behúzódtak – és itt talán megbocsájtja a kedves olvasó, ha azt mondjuk, akár csigák a házukba – szűk kis világuk küszöbén túlra, hogy magukra csukván az ajtót, ablakot, meredt mozdulatlanságba gubózva várakozzanak, talán maguk sem tudták volna megmondani, hogy mire. Sőt még a zsalugátereket is behajtották sokan egyszer s mindenkorra, mert köztük az járta, hogy odakint csak a sötét leskelődik, hogy észrevétlenül beszivároгjon a hanyag gondatlansággal elhúzott függönyök résein, sőt a megereszkedett spaletták alatt, átítatva mindent, mit még elevennek talál. Ha valami, hát talán ezek a lehunyt szemű házak méltán jellemezhetik e kor mindenre rátelepedő néma szomorúságát.

*A könyv megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.*

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben,
a nyomda alapításának 136. esztendejében, 2018-ban
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
Felelős vezető: Erdős Tamás vezérigazgató
Telefon: 66/887-400
<http://www.gyomaikner.hu>
E-mail: knernyomda@gyomaikner.hu

Felelős szerkesztő Szegő János
Kézirat-előkészítő Balogh Emerencia
Korrektor Zöldhegyi Sarolta
A kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 8938
Minion betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3722 5